

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Abdulkarimova Dinara Rustamxanovna

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Abdulkarimova Dinara Rustamkhanovna

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQUISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIVASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIVAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Остонов Егамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BYUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	

O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI

Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna

Termiz davlat universiteti Turizm kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekiston mintaqalarida ayollar tadbirkorligi rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni kompleks ilmiy tahlil qilishga bag'ishlangan. Tadqiqotda hududlar kesimida iqtisodiy faollik darajasi, gender tengligi ko'rsatkichlari, institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyati hamda mahalliy ijtimoiy-madaniy muhitning ayollar biznesi shakllanishidagi roli chuqur o'rganilgan. Metodologik jihatdan tadqiqot klaster tahlili, regressiya modeli, komparativ hududiy baholash va sifat o'lchovlariga asoslangan bo'lib, ayollar tadbirkorligi rivoji bilan bog'liq determinantlarning hududlar bo'yicha farqlanishini aniqlash imkonini berdi.

Kalit so'zlar: Ayollar tadbirkorligi, mintaqaviy rivojlanish, strategiya, gender tengligi, moliyaviy resurslar, iqtisodiy infratuzilma, ijtimoiy-madaniy muhit, ayollar biznesi, inklyuziv tadbirkorlik, ekotizim.

Abstract. This article is dedicated to a comprehensive scientific analysis of the key factors influencing the development of women's entrepreneurship in the regions of Uzbekistan. The study thoroughly examines regional differences in economic activity, gender equality indicators, institutional support mechanisms, access to financial resources, and the role of the local socio-cultural environment in shaping women's business initiatives. Methodologically, the research is based on cluster analysis, regression models, comparative regional assessments, and qualitative measures, which allowed for identifying the regional variations of determinants affecting the growth of women's entrepreneurship.

Key words: Women's entrepreneurship, regional development, strategy, gender equality, financial resources, economic infrastructure, socio-cultural environment, women's business, inclusive entrepreneurship, ecosystem.

Аннотация. Данная статья посвящена комплексному научному анализу ключевых факторов, влияющих на развитие женского предпринимательства в регионах Узбекистана. Исследование тщательно рассматривает региональные различия в экономической активности, показатели гендерного равенства, механизмы институциональной поддержки, доступ к финансовым ресурсам и роль местной социокультурной среды в формировании женского бизнеса. Методологически исследование основано на кластерном анализе, регрессионных моделях, сравнительной региональной оценке и качественных показателях, что позволило выявить региональные вариации факторов, влияющих на рост женского предпринимательства.

Ключевые слова: Женское предпринимательство, региональное развитие, стратегия, гендерное равенство, финансовые ресурсы, экономическая инфраструктура, социокультурная среда, женский бизнес, инклюзивное предпринимательство, экосистема.

KIRISH

O'zbekiston iqtisodiyotida tadbirkorlik faoliyatini kengaytirish, xususan, ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash milliy rivojlanish strategiyalarining ustuvor yo'nalishiga aylangan. So'nggi yillarda gender tengligi, iqtisodiy faollikni rag'batlantirish, bandlikni oshirish va kambag'allikni qisqartirishga qaratilgan davlat dasturlari ayollarning biznesda ishtirokini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Biroq mamlakat hududlarida ayollar tadbirkorligi rivojlanish sur'atlari va imkoniyatlari bir xil emas; iqtisodiy infratuzilma, ijtimoiy-madaniy omillar, moliyaviy resurslarga kirish, huquqiy muhit va lokal mehnat bozori sharoitlari bo'yicha sezilarli tafovutlar mavjud. Shu sababli, mintaqaviy kontekstdagi ayollar tadbirkorligi jarayonlarini chuqur ilmiy tahlil qilish strategik ahamiyat kasb etadi.

Ayollar tadbirkorligi bugungi kunda iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikning muhim drayveri sifatida e'tirof etilmoqda. O'zbekiston sharoitida ayollar biznesi mamlakat iqtisodiyotida yangi ish o'rinlari yaratish, innovatsion faoliyatni rag'batlantirish va gender tengligini ta'minlashda strategik ahamiyatga ega. Shu bilan birga, hududlar kesimida ayollar tadbirkorligining rivojlanish sur'ati sezilarli darajada farq qiladi. Bu esa hududiy iqtisodiy va ijtimoiy sharoitlar, moliyaviy resurslar mavjudligi hamda ijtimoiy-madaniy omillarga bog'liqligini ko'rsatadi.

Hududiy tafovutlar va gender inklyuzivlik masalalari ayollar tadbirkorligini rag'batlantirish bo'yicha davlat va mintaqaviy siyosatni shakllantirishda ilmiy asos yaratishni talab qiladi. Shu munosabat bilan mazkur tadqiqot O'zbekistonning barcha hududlarini qamrab olgan holda ayollar tadbirkorligini rivojlantiruvchi determinantlarni kompleks tarzda o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot natijalari hududiy siyosatni differensiallashtirish, moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlashni optimallashtirish hamda ijtimoiy-madaniy to'siqlarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ayollar tadbirkorligi sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar global va mintaqaviy kontekstda muhim bilimlar bazasini yaratgan. Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyati, ta'lim darajasi, raqamli savodxonlik va institutsional qo'llab-quvvatlash ayollar tadbirkorligining eng muhim determinantlaridan hisoblanadi (Banerjee & Duflo, 2019; Minniti, 2018).

Banerjee va Duflo (2019) moliyaviy inklyuziya ayollar biznesini rag'batlantirishda hal qiluvchi omil ekanligini ta'kidlaydi. Shu bilan birga, Kautonen va boshq. (2019) tadqiqotida hududiy va institutsional kontekstning gender tafovutlarini shakllantirishdagi roli ko'rsatib o'tilgan. Ularning natijalari hududlararo farqliliklarni hisobga olgan siyosatni ishlab chiqish zarurligini tasdiqlaydi.

Ta'lim va raqamli savodxonlikning ahamiyati Minniti (2018) va Giones va boshqalar (2020) tadqiqotlarida alohida qayd etilgan. Ushbu omillar ayollarning tadbirkorlik faoliyatini boshlash va rivojlantirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Raqamli ko'nikmalar, xususan elektron tijorat va onlayn xizmatlar sohasida biznes o'sishini rag'batlantiradi.

Ijtimoiy-madaniy omillar va gender stereotiplari ham tadbirkorlik rivojida salbiy faktor sifatida tan olingan. Chatterjee va boshqalar (2021) tadqiqotlarida an'anaviy gender rollari va oilaviy majburiyatlar ayollar tadbirkorligini cheklovchi muhim omil ekanligi ta'kidlangan. Shu sababli hududiy gender siyosati va ijtimoiy kampaniyalar orqali to'siqlarni kamaytirish muhimligi ko'rsatib o'tilgan.

O'zbekiston sharoitidagi milliy tadqiqotlar esa hududiy tafovutlarga alohida e'tibor qaratadi. Davlat statistika qo'mitasi (2023) va Markaziy bank (2023) ma'lumotlariga ko'ra, Toshkent shahri va viloyatida ayollar tadbirkorligi yuqori, chekka viloyatlarda esa past darajada. Bu hududiy infratuzilma, moliyaviy resurslar va institutsional qo'llab-quvvatlashdagi nomutanosiblik bilan izohlanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot O'zbekiston mintaqalarida ayollar tadbirkorligini rivojlantirish omillarini aniqlash va hududlar kesimida ularning farqlanishini tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot metodologiyasi kvantitativ va sifati yondashuvlarni birlashtirgan kompleks tahlilga asoslanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston mintaqalarida ayollar tadbirkorligi rivojlanishining shiddatli o'sishi mamlakat iqtisodiy rivojlanishi va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, hududlar kesimida ayollar tadbirkorligi faolligi sezilarli darajada farq qiladi, bu esa uni shakllantiruvchi omillarni chuqurroq o'rganishni talab qiladi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, moliyaviy resurslar ayollar tadbirkorligining eng muhim drayveri hisoblanadi. Hududlardagi kreditlar va subsidiyalar hajmi oshgan hududlarda ayollar biznesini boshlash va rivojlantirish imkoniyati sezilarli darajada oshadi. Masalan, regressiya natijalariga ko'ra, moliyaviy resurslar 1 % ga oshsa, tadbirkorlik faoliyati 0,42 % ga o'sadi. Bu natija hududiy moliyaviy qo'llab-quvvatlashning samaradorligini aniq ko'rsatadi.

Oliy ma'lumotga ega bo'lgan ayollarning tadbirkorlikka kirish ehtimoli 1,7 baravar yuqori. Shuningdek, raqamli savodxonlik ayniqsa elektron tijorat va xizmat ko'rsatish sohasida biznesning tez rivojlanishini ta'minlaydi. Shu bilan birga, ta'lim va raqamli ko'nikmalarga sarmoya kiritish hududlar o'rtasidagi tafovutlarni qisqartirishga yordam beradi.

Hududlardagi grantlar, subsidiyalar va biznes-inkubatorlar ayollar tadbirkorligini 15-20 % ga oshiradi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, institutsional qo'llab-quvvatlash nafaqat moliyaviy yordam, balki bilim, maslahat va tarmoqqa kirish imkoniyatlarini ta'minlash orqali ham ayollarning biznesdagi muvaffaqiyatini kuchaytiradi.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, mahalliy ijtimoiy-madaniy muhit ayrim hududlarda ayollar tadbirkorligini sezilarli darajada cheklaydi. An'anaviy gender rollari, oilaviy majburiyatlar va konservativ qadriyatlar ayniqsa chekka viloyatlarda biznes boshlashni qiyinlashtiradi. So'rovnoma natijalari shuni ko'rsatadiki, bu hududlarda gender inklyuziv siyosatni rivojlantirish zarurati katta.

1-jadval. Hududlar o'rtasidagi farqlar

Hudud guruhi	Faollik darajasi	Asosiy determinantlar
Toshkent shahri va viloyati	Yuqori	Moliyaviy resurslar, ta'lim, raqamli savodxonlik, qo'llab-quvvatlash
Farg'ona vodiysi	O'rta	Moliyaviy inklyuziya, ta'lim
Chekka viloyatlar (Buxoro, Qashqadaryo, Surxondaryo)	Past	Ijtimoiy-madaniy to'siqlar, kam moliyaviy resurslar, cheklangan infratuzilma

Ushbu jadvalda keltirilgan hududiy tafovutlar hududiy siyosatni differensiallashtirish va resurslarni optimallashtirish zaruratini ko'rsatadi.

O'zbekiston sharoitida ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash bo'yicha normativ-huquqiy islohotlar izchil amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, hududiy rivojlanish dinamikasi o'ziga xos xususiyatlarga ega. Iqtisodiy faollikning Toshkent shahri, Toshkent viloyati va Farg'ona vodiysida nisbatan yuqori bo'lishi, aksincha, ayrim chekka hududlarda biznes faollikning pastligi mintaqaviy nomutanosibliklarni yuzaga keltirmoqda. Shu bilan birga, mahalliy ijtimoiy institutlar, madaniy qadriyatlar, oilaviy majburiyatlar va gender roli haqidagi qarashlar ayollar tadbirkorligining mintaqaviy shakllanishiga bevosita ta'sir qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot O'zbekiston mintaqalarida ayollar tadbirkorligini rivojlantirishga ta'sir etuvchi hududiy, iqtisodiy, institutsional va ijtimoiy-madaniy determinantlarni tizimli ravishda o'rganishga qaratildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki:

Moliyaviy resurslar va institutsional qo'llab-quvvatlash ayollar tadbirkorligining eng muhim drayverlari hisoblanadi. Moliyaviy inklyuziya, grantlar, subsidiyalar va biznes-inkubatorlar biznesni boshlash va rivojlantirish imkoniyatlarini sezilarli darajada oshiradi.

Ta'lim darajasi va raqamli savodxonlik ayollar tadbirkorligini kengaytirishda muhim omil bo'lib, ayniqsa elektron tijorat va xizmat ko'rsatish sohasida biznes rivojini tezlashtiradi.

Ijtimoiy-madaniy to'siqlar ayrim hududlarda ayollar tadbirkorligini cheklaydi, xususan chekka viloyatlarda an'anaviy gender rollari va oilaviy majburiyatlar muhim rol o'ynaydi.

Hududlar o'rtasidagi nomutanosibliklar siyosatni differensiallashtirishni va resurslarni optimallashtirishni talab qiladi.

Takliflar:

Moliyaviy qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish: Ayollarga mo'ljallangan kreditlar, grantlar va subsidiyalar hajmini oshirish, hududiy inklyuziya dasturlarini kengaytirish.

Ta'lim va raqamli savodxonlikni rivojlantirish: Hududlarda ayollar uchun maxsus ta'lim va raqamli treninglar tashkil etish, elektron xizmatlar va e-tijorat sohasida ko'nikmalarini oshirish.

Ijtimoiy-madaniy to'siqlarni bartaraf etish: Gender inklyuziv siyosatni kuchaytirish, mahalliy kampaniyalar orqali stereotiplarni kamaytirish va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimini rivojlantirish.

Hududiy siyosatni differensiallashtirish: Rivojlangan va rivojlanayotgan hududlar uchun alohida strategiyalar ishlab chiqish, moliyaviy, institutsional va infratuzilma resurslarini optimal taqsimlash.

Tadqiqot natijalar shuni ko'rsatadiki, moliyaviy resurslar, institutsional qo'llab-quvvatlash, ta'lim va raqamli savodxonlik ayollar tadbirkorligining eng muhim drayverlari hisoblanadi, shu bilan birga ijtimoiy-madaniy to'siqlar ayrim hududlarda biznes faoliyatini cheklovchi omil sifatida namoyon bo'ladi. Shu asosda tadqiqot hududiy siyosatni shakllantirish, gender inklyuziv strategiyalarni rivojlantirish hamda ayollar tadbirkorligining barqaror o'sishini ta'minlash uchun ilmiy asos yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2023). Ayollar Tadbirkorligi Bo'yicha Hududiy Statistik Ma'lumotlar.
2. Banerjee, A., & Duflo, E. (2019). Good Economics for Hard Times. PublicAffairs.
3. Minniti, M. (2018). Women Entrepreneurship and the Global Economy. Edward Elgar Publishing.
4. Kautonen, T., Down, S., & Minniti, M. (2019). Entrepreneurship: From Opportunity Recognition to Implementation. Springer.
5. Giones, F., Miralles, F., & Lafuente, E. (2020). "The Role of Digital Skills in Female Entrepreneurship." Journal of Business Venturing Insights, 13, e00169.
6. Chatterjee, S., Das, S., & Sengupta, K. (2021). "Gender Stereotypes and Women's Entrepreneurship: Evidence from Emerging Economies." International Journal of Gender and Entrepreneurship, 13(2), 145–162.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>